

HETEDIK FEJEZET

A sebezhető istennők: Héra, Démétér és Perszephoné

A három sérülékeny istennő: Héra a házasság, Démétér a termékenység és a gabonaföldek istennője, és Perszephoné, Zeusz és Démétér leánya, akit Korénak, a Leányzónak is neveznek a görögök, s aki utóbb az Alvilág királynéja lett. A hagyományos női szerepek archetípusai ők: a feleségé, az anyáé, és a leányé, pontosabban: az anyja-lányáé. Énazonosságuk: identitásuk és jólétük meghatározó kapcsolataik függvénye, vagyis jelképesen a nő kötődési igényét fejezik ki.

Mindháromukat valamiképpen bántalmazták a férfi istenek: elrabolták, megcsalták, megalázták, becsapták vagy megerősszakolták őket. Szenvedtek akkor is, amikor fontos kapcsolataik megszakadtak, vagy egy kötődés miatt megszegyenítő helyzetbe kerültek. Reakcióik is igen jellegzetesek: Héra a bántásra dühvel, bosszúvágyal reagál, Démétér és Perszephoné pedig a lelki betegségekre kétféleképpen emlékeztető módon süllyed depresszióba. Azok a földi nők, akiknek személyiségében ezek az archetípusok dominálnak, szintén sérülékenyek. E három istennő megismerése is az önismeretet segíti, de emellett arra is rávilágít, hogy milyen szerepe van életünkben kötődéseinknek, és hogyan éljük át ezek elvesztését. A mitológia – sajátos módon – még a gyógyulás útjait is kijelöli.

Ha e három istennő valamelyike vezet bennünket, fontosabb számunkra egy-egy kapcsolat, mint saját karrierünk, önállóságunk; autonómiánk, vagy akár új dolgok megismerése. Ennek megfelelően tudatunk is másokra irányul, s így a sérülékeny istennőkkel azonosuló nő jóval fogékonyabb embertársai érzései és igényei iránt, mint az, aki valamelyik „szűz”-re hasonlít. Rájuk a kapcsolatok hozadéka hat ösztönző erővel; a másoktól rájuk áramló szeretet, elfogadás, figyelmesség, gyengédség. A fő motiváló erő azonban mégiscsak a szerep betöltése, vagyis az anyaság, a házasság és a függőség szükségletei.

TUDATUK A SZÓRT FÉNYHEZ HASONLÓ

Említettük már, hogy minden archetípusra sajátos tudati jelleg is jellemező. A sebezhető istennőknél – ellentétben a szűzekkel, akiknek a tudata egy fénycsóvához hasonló – ez leginkább egy nappali szobában függő lámpa diffúz és erős megvilágításához hasonlítható, amely meleg fényével mindenre rávetül, ami csak a szobában van. Ez a fénykörére kiterjedő figyelem teszi képessé a nőt arra, hogy a legapróbb részletekig észleljen minden érzelmi változást a másikon, aki a környezetéhez tartozik, akár a háttérben zajlik a dolog, akár előtte. A diffúz éberség teszi lehetővé a szülőknek, hogy meghallják, ha a kisgyerek a szomszéd szobában nyöszörögni kezd, hiába folyik a legélénkebb eszmecsere. Az aszszony észleli, olykor már az ajtó nyitódásából és csukásából, hogy férje milyen hangulatban tért haza. Az érzékeny, befogadó tudat az adott helyzet egészként (pszichológiai szakkifejezéssel: *gestaltként*) való fölfogására alkalmas. Ennek éppen ellentéte a szűz istennőkre jellemző „fényoszóró”, amely mindent, ami nem esik a fényugár egyenes útjába, homályban hagy.

Amikor két totyogós korban lévő gyerekeim volt, magam is megtapasztaltam, hogyan változtatják meg az anyák viselkedését a gyerekek úgy, hogy az anya állandóan a diffúz figyelem állapotában legyen.

Ha csendben játszottak a szomszéd szobában, és én mosogattam, vasaltam, rakodtam vagy egy árjegyzéket böngésztem, esélyem volt rá, hogy tevékenységemet jó ideig folytathatom, akár befejezhetem, amit elkezdtem. Ha azonban arra vetemedtem, hogy kihasználva a csendes játék idejét elolvasok egy szakcikket, vagy olyasmiben merülök el, ami teljesen leköt, úgy számíthattam rá, hogy egy-két perc múlva felhangzik az apró lábak szapora csozogása, és megzavarnak. Úgy rémlett, kicsinyeim valami hatodik érzékkel rendelkeznek, megérik, hogy „áthangolódtam”, és azonnal tesznek róla, hogy ne koncentráljak másra. Ez általában sikerült nekik, hiszen iszonyúan nehéz odafigyelni valamire, ha folyton félbeszakítják az embert. Le is szoktam róla, hogy a jelenlétükben, vagy ébrenlétük óráiban szellemi munkával kísérletezzem.

Nem csupán a kisgyermekek reagálnak így, ha egy nő, aki az igények kielégítése szempontjából fontos, másra figyel. Betegeim

is számtalan ilyen helyzetről számoltak be. Volt, aki tanfolyamra járt, volt, aki félbehagyott tanulmányait akarta folytatni, vagy nyelvet tanult. Ebbéli igyekezetük szinte törvényszerűen súrlódások forrásává vált. Kit a férje, kit a gyermekei, kit a vele élő anyja zavart meg, amint nekiült a tanulásnak. Általában maga a tanulni vágyó asszony is nehezen tudja kikapcsolni a környezetéből érkező ingereket, mert befogadó, érzékeny tudata miatt könnyen elterelődik a figyelve a céljától.

Súlyosbítja a helyzetet, hogy a férj és a gyermekek is riválist szimatolnak a tanulásban, olyasmit, ami elveszi tőlük a jól megszokott szolgálattelévő személyt. Mintha kikapcsoltak volna egy láthatatlan meleg sugárzást, s ez a hozzátartozókban valami furcsa, bizonytalan szorongást ébreszt, mintha nem lenne rendjén valami a házban. Ha a férj, a gyerek vagy az anya valami semmiséggel megzavarja a koncentrálni kívánó nőt, az általában frusztráltan, dühödten reagál a dologra, s ezzel elmélyíti hozzátartozói-ban azt a hiedelmet, hogy elutasítja, mellőzi őket. Nem egy házasság fut zátonyra emiatt. Minden pár, akiknek el tudtam mondani, hogyan is működik ez a rossz mechanizmus, nagyon hálás volt, és ahol a férj a szíven viselte az asszony előmenetelét, és nem tekintette személyes sérelemnek, ha a neje figyelve olykor beszűkül, még meg is lehetett menteni a kapcsolatot.

SEBEZHETŐSÉG, ÁLDOZATTÁ VÁLÁS ÉS DIFFÚZ ÉBERSÉG

A sérülékeny istennőket becsapták, elnyomták, rosszul bántak velük. Hérát a férje, Zeusz alázza meg örökös nőügyeivel, Démétért anyai érzéseiben sértették meg, amikor a lányát egyszerűen elrabolták tőle, és rabságban tartották. Egyébként Démétért és Perszephonét meg is erőszakolták. Mindezek a bántalmazások – hasonlóan a földi nőkhöz – pszichiátriai tüneteket okoztak a sérülékeny istennőknél.

Azok, akik ezekhez az archetípusokhoz tartoznak, akiknek tudatára a diffúz éberség jellemző, hajlamosak arra is, hogy áldozattá váljanak – szemben a szűz istennőkkel azonosuló nőkkel, akik „tudnak vigyázni magukra”. Artemisz jól meg tudja húzni a

határt ön maga és mások között, Athéné mindent átgondol jó előre, és kidolgozza a lehetséges stratégiát Hesziába, mivel annyira „magánakvaló”, nem lehet belekötni.

Hogy egy nő ne váljék áldozattá, jól teszi, ha céltudatos, szaporra léptekkel jár, kihúzza magát és szemét útirányán tartja, hiszen aki látszólag céltalanul kószál, az hamar kihívja a bajt. Igaz, egy mások irányában figyelmes, fogékony és megközelíthető nő meleggé teszi az otthont és a kapcsolatot, de ugyanezek a tulajdonságai ki is szolgáltatják őt.

Egy magányosan kirakatot nézegető, álmodozó vagy kávézgató nő számíthat rá, hogy rövidesen leszólítja egy férfi, akinek szent meggyőződése, hogy a senkihez sem tartozó nő szabad préda. Ha az illető ráadásul kedves, nem akar senkit megsérteni, naiv vagy segítőkész, barátságos viselkedését azonnal félremagyarázzák, és szexuális kihívásként értelmezik. Ha a nő ezek után visszautasító, könnyen durvaság, becsmérlés, sőt akár bántalmazás tárgyává válik. Gondolnunk kell rá, hogy a férfiak minden magányos nőt kaphatónak, és minden nőt tulajdonnak tekintenek. Ez utóbbi társadalmi vélekedésnek köszönhetően az a nő, aki tartozik valakihez, általában „tabu”. Férfi kíséretében még szemezni sem szoktak egy nővel.

A Démétér- és Perszeophoné-nők rémálmokkal küszködnek. Olyan szorongásos álomtartalmak gyötrik őket, hogy rájuk tör valaki, amíg alszanak, vagy az utcán üldözik őket durva fickók. Ezek az üldözők olykor ismerősek is; olyan személyek, akiknek a kritikájától tartanak, vagy akiknek dühkitöréseitől, ütlegeitől, vagy szemérmetlen viselkedésétől nappal is rettegnék. Ha egy nő kislánykorában kiszolgáltatott volt, vagy szemérem elleni bűncselekmény áldozatává vált, felnőttkorában is olykor bántalmazójáról álmodik, vagy ugyanabban a környezetben zajlik az álomtörténet, melyben a trauma érte őt.

Természetesen nem minden kapcsolatorientált és sérülékeny istennővel azonosuló nőnek vannak rémálmai, és ha vannak, akkor sem egész életében. Akárcsak az istennők, ők is élhetnek boldogan és védett környezetben, félelem nélkül hosszú évekig is. Ám ilyenkor is álmodhatnak néha rosszakat. Az álmok sebezhető mivoltunkra figyelmeztetnek bennünket.

BOLDOGAN ÉS BOLDOGTALANUL

A mitológiában mind a három istennőnek volt boldog és beteljesedett korszaka, volt egy korszak, amikor áldozatává vált valamilyen férfiistenségnek, és volt egy „gyógyulási” fázisa, amikor a szenvedését – amely lelki betegség tüneteivel is járt – kiheverte; megváltozott, átváltozott. Mindegyik a földi asszony életének egy korszakát reprezentálja, egy szakaszt, amelyen gyorsan áthaladhat vagy ahol hosszabban elidőzhet.

Egy nő, aki fölfedezi magában az itt következő nőalakokhoz való hasonlóságát, többet is megtudhat önmagáról, ha megérti azokat a párhuzamokat, melyek egy-egy istennő archetípusához hasonlónak teszik. Erősségei, hajlamai, fogékonysága mellett – amelyek pozitív női vonások – jó, ha előre látja azt is, milyen gondjai lehetnek éppen ezek miatt a tulajdonságok miatt, s így igen sok szenvedéstől megóvhatja magát.

Egy Héra-nő igen bölcsen teszi, ha nem ugrik fejest egy kétes házassági ajánlatba. Minél „Hérább”, annál fontosabb, hogy jól kiismerje majdani párja jellemét, mielőtt elkötelezné magát, hiszen az ő sorsát a férje határozza meg. Hasonlóképpen Démétér sem engedhet meg gondolatlanul az anyaság vágyának, minthogy a benne munkálkodó istennő – aki kényszerítő erővel egy kisbaba birtoklási vágyát sugallja neki –, mit sem törődik a következményekkel. S végül az ifjú Perszeophoné igen bölcsen jár el, ha mielőbb kikerül otthonról, egyetemre megy, vagy dolgozni kezd, mert különben igen valószínű, hogy „anyja-lánya” marad, amíg csak él.

ÁTLÉPNI ÖNMAGUNK ÁRNYÉKÁT

Mivel e három istennő jellemrajzából hiányoznak az érvényesüléshez szükséges vonások, át kell lépnünk az árnyékukat, ki kell nőnünk őket, ha ebbe a kategóriába tartozunk, és ambícióink is vannak. Üdvös, ha föl tudjuk fedezni magunkban Athéné eszét, Artemisz kíváncsiságát és versengő kedvét, vagy éppen énünk „maszkulin” oldalát, az *animust*, ami előre vihet. Van, aki Hesztia vagy Aphrodité spirituális, vagy érzéki örökségének birtokában válik egész és boldog emberré.

A következő három fejezet Héra, Démétér és Perszephoné lélekrajzába enged bepillantást, de utal arra is, hogy miképpen hatnak ezek az archetípusok azokra a személyekre, akikkel együtt élnek, s akik a fontos kapcsolat *másik felét* alkotják, mint férj, gyermek, szülő vagy barát.

Minden nő, aki valaha késztetést érzett, hogy férjhez menjen, gyermekeket szüljön, vagy úgy érezte, vár; arra vár, hogy történjék vele valami, amitől megváltozik az élete – azaz, szinte minden nő –, rokon vonásokat fog találni a sebezhető istennők egyikével-másikával, legalábbis élete bizonyos korszakát illetően.